

SECCIÓ DE SENDERS

AE TALAIA

CAMÍ RAMADER DE MARINA

Etapa 14: COLL DE CAN MAÇANA – EL BRUC CAN TÉRMENS – HOSTALETS DE PIEROLA – PIERA

12 de gener de 2025

HORARI PREVIST

Sortida de la Plaça de l'Estació de Vilanova i la Geltrú.	7 h
Àrea de Servei El Bruc. Esmorzar.	7 h 45 min
Sortida cap al coll de can Maçana.	8 h 15 min
Coll de can Maçana. Inici de l'etapa.	8 h 40 min
Monument a la batalla del Bruc. Reagrupament.	9 h 50 min 10 h
Riera de Pierola. Reagrupament.	10 h 55 min 11 h 05 min
Entrada Hostalets de Pierola. Reagrupament.	12 h 25 min 12 h 35 min
Piera. Final d'etapa. Dinar.	13 h 20min
Sortida cap a Vilanova	16 h
Vilanova i la Geltrú.	16 h 50 min

Notes.-

- ** Esmorzarem al l'Àrea de Servei del Bruc. Dinarem al restaurant la Cantina de Piera.
- ** Tingueu en compte que l'organització sempre **pot modificar aquesta previsió** d'horari en funció de com es vagi desenvolupant l'etapa (Condicions meteorològiques, retards o avançaments imprevistos, etc).
- ** Si us plau, sigueu puntuals, respecte els reagrupaments i **mantingueu sempre contacte visual amb els que us segueixen; si cal espereu-vos**. Intenteu seguir els horaris previstos, és a dir, no correu ni aneu massa lents! (Penseu que aneu en grup).
- ** Atenció: Per a qualsevol comunicació amb la Secció el dissabte abans de l'excursió o el mateix diumenge (mitja hora abans de la sortida) utilitzeu només el telèfon **692 620 181** (Isidre Poch).
- ** El vocal coordinador d'aquesta sortida és l'**Isidre Poch (692 620 181)**. En tot moment cal respectar les seves indicacions.

SECCIÓ DE SENDERS

AE TALAIA

CAMÍ RAMADER DE MARINA

Etapa 14: COLL DE CAN MAÇANA – EL BRUC **CAN TÈRMENS – HOSTALET DE PIEROLA – PIERA**

12 de gener de 2025

DESCRIPCIÓ DE L'ETAPA

L'etapa d'avui la començarem al coll de can Maçana i d'entrada baixarem cap al Bruc pel vessant de la muntanya de Montserrat. Després de recórrer els nuclis del Bruc de Dalt i del Bruc del Mig passarem per sota de l'autovia A-2 i travessarem els camps del mas d'en Pí per tal d'arribar a la urbanització de can Tèrmens.

A partir d'allà, en comptes de seguir el traçat original que va a trobar-se amb el GR-172 i baixa cap a la riera de Pierola passant per l'ermita de Sant Cristòfol i la torre de Pierola, nosaltres seguirem cap a can Tèrmens i travessarem la riera de Pierola per sota de can Pujol de la Muntanya. Si ho fem així és per evitar els forts desnivells que hi ha en baixar per Sant Cristòfol i per no haver de creuar els quatre torrents que trobaríem entre can Ponç i Hostalets de Pierola.

Des de can Pujol de la Muntanya remuntarem per la costa de Matamatxos i tot seguit baixarem cap a Hostalets de Pierola sense haver de creuar els torrents perquè passarem més al nord de les seves capçaleres. Després de creuar Hostalets de Pierola travessarem els plans de can Marquet per tal d'arribar a Piera on acabarem l'etapa.

Si la meteorologia ho permet podrem gaudir d'unes magnífiques panoràmiques de la muntanya de Montserrat durant bona part del recorregut.

Horari		Distància (km)
Parcial	Total	
0:00	0:00	0,000

Comencem l'etapa d'avui al vessant sud del coll de can Maçana, en el camí d'accés al punt d'informació de l'àrea i a la zona d'aparcament (715 m). Entrem a l'àrea i baixem amb sòl cimentat per davant de l'antiga casa de Joan i Maria on actualment hi ha el punt d'informació.

Més endavant, ja amb sòl de terra, girem cap a la dreta per accedir a la zona d'aparcament; a l'esquerra hi ha plafons informatius.

0:02 0:02 0,080

Ja dins de la zona d'aparcament hem d'anar cap a l'esquerra i una mica més esdavant sortir de la zona per tal de seguir per un camí va cap a l'esquerra barrat per una tanca. Segons el plafó que tenim a la dreta aquest camí és el Camí de les Batalles (709 m).

Passada la tanca baixem amb fort pendent per un terreny força malmès.

0:03 0:05 0,225

El camí fa un marcat revolt cap a la dreta tot deixant i trencall poc definit a l'esquerra (699 m). Tor-nem a baixar amb fort pendent.

0:02 0:07 0,325

Arribem en una bifurcació (679 m); a la dreta hi ha un pal petit de senyalització del Camí de les Ba-talles. Hem de seguir cap a l'esquerra; pugem lleugerament pel costat d'una tanca.

La tanca delimita l'Espai Natura Montserrat, un terreny propietat de la Fundació Catalunya - La Pe-drera, on es fan actuacions de millora forestal.

0:08 0:15 0,800

Passem pel costat d'un pal petit de senyalització i poc després se'ns uneix un camí per l'esquerra (712 m). Continuem pel costat de la tanca, ara baixant.

0:04 0:19 1,075

Fem un gir cap a la dreta i pugem lleugerament (680 m).

A l'esquerra del camí podem veure-hi les restes d'una barraca de pedra seca; planegem

0:04 0:23 1,310

Passem per una esplanada on, per l'esquerra, se'ns uneix un camí (683 m). També a l'esquerra hi ha un pal de senyalització, un pal petit i un petit plafó que recorda el gran incendi que va devastar Montserrat l'any 1986. A la dreta hi ha uns dipòsits amb una cobertura que recull l'aigua de la rosa-

da.

Seguim endavant tot baixant lleugerament; seguim pel costat de la tanca. A l'esquerra tenim una magnífica panoràmica de Montserrat.

0:10 0:33 1,940

Travessem una barrera (oberta) i sortim de l'Espai Natura Montserrat – Coll de Can Maçana; a la dreta hi ha un plafó del Camí de les Batalles. Passem pel costat d'un pal de senyalització i seguim endavant tot deixant un camí a banda i banda; baixem lleugerament.

Cap a la dreta podem veure-hi l'edifici de l'hotel del Bruc.

0:11 0:44 2,660

Arribem en una bifurcació del camí amb un pal de senyalització (570 m). Hem de seguir per la branca de la dreta.

0:05 0:49 2,970

El camí fa un revolt cap a l'esquerra per tal de travessar el torrent de l'Illa per un pont amb baranes (559 m). Un cop a l'altra banda del torrent tornem a girar cap a l'esquerra tot deixant un pal petit i un camí a la dreta. Planegem.

0:05 0:54 3,280

Passem a frec d'una casa que queda a l'esquerra del camí (561 m). Seguim endavant pel costat d'un petit mur i poc després voregem una altra casa.

A l'esquerra, més enllà dels camps i de la fondalada del torrent de l'Illa, hi tenim la característica silueta de Montserrat i a la dreta, elevada, l'autovia A-2.

0:04 0:58 3,515

Desemboquem en una esplanada enquitranada (553 m); a la dreta hi ha un pal indicador. Nosaltres hem de travessar l'esplanada i seguir pel carrer Bruc de Dalt, així entrem en el primer nucli del Bruc que s'esten al voltant d'aquest carrer; baixem lleugerament.

Cal veure que gairebé totes les cases tenen escrit el seu motiu en unes rajoles de la façana.

Cap al final del carrer deixem un carrer lateral i una mica més endavant podem veure un històric mural anunciant el licor Calisay.

0:04 1:02 3,820

Arribem al final del nucli de cases i enllacem amb la carretera B-111 (537 m). Hem de seguir cap a l'esquerra per l'àmplia vorera de la carretera. Baixem.

0:04 1:06 4,100

A la dreta queda l'accés a la zona esportiva municipal (518 m). Seguim endavant.

0:02 1:08 4,235

Passem pel costat d'una petita edificació i d'un pal de senyalització que ens queden a l'esquerra (511 m). A l'altra banda de la carretera hi ha unes escales que pugen a la zona esportiva.

0:01 1:09 4,290 **Reagrupament**

A la dreta de la carretera hi ha una plaça amb el monument a la Batalla del Bruc obra de l'escultor Frederic Marès (509 m). Uns metres més endavant enllacem amb la carretera N-IIa i la seguim cap a l'esquerra.

Entrem el nucli del Bruc del Mig i la carretera passa a ser un carrer amb aquest nom.

Passem per davant de l'escola del Bruc; baixem tot deixant carrers laterals.

Més endavant, a la dreta, podem veure-hi la Biblioteca Verge de Monserrat ubicada als baixos de l'edifici de can Casas, una casa senyorial d'estil modernista construïda a finals del segle XIX per l'arquitecte Cristòfor Cascante Colom, col·laborador d'Antoni Gaudí. L'edifici també alberga les dependències municipals.

0:10 1:19 4,955

Arribem a la cruïlla amb el passeig dels Herois (477 m). Al xamfrà hi ha el xalet de can Díaz, també

conegut com a Vil·la Antoinette; fou ser construït entre 1915 i 1916 per l'arquitecte Ricard Giralt Casadesús, en un estil de transició entre el modernisme i el noucentisme.

Seguim endavant; a l'esquerra hi tenim una magnífica panoràmica de Montserrat. Poc després, a l'esquerra, deixem el pont de la Parròquia que permet travessar el torrent de l'Illa per accedir al nucli del Bruc de la Parròquia. Nosaltres continuem pel carrer que seguïem que passa a dir-se del Bruc de Baix perquè entrem en aquest nucli del municipi.

0:06 1:25 5,305

Atenció. Abans d'arribar a l'última casa de la banda dreta del carrer hem de deixar-lo per anar cap a la dreta per un camí; a l'enforcall hi ha un pal de senyalització (463 m).

Més endavant, a l'esquerra del camí, hi ha una gran esplanada i a la dreta, una filada de xiprers que fan de tanca d'una finca. Dins de la finca hi ha uns pins força esvelts.

0:02 1:27 5,420

Quan el camí fa un marcat revolt cap a la dreta l'hem d'abandonar i seguir per un que manté la direcció que portàvem (461 m). Baixem.

Una mica més endavant deixem un trencall a la dreta que va a unes naus i baixem per un tram de fort pendent amb el sòl cimentat per anar a passar per un túnel per sota de l'autovia A-2.

Un cop a l'altra banda de l'autovia el camí decanta cap a la dreta i bifurca. La branca de la dreta puja per situar-se al costat de l'autovia; nosaltres hem de seguir per la que va cap a l'esquerra; més endavant, a la dreta, hi ha un petit pal que senyalitza un senderol que s'enfila.

0:05 1:32 5,680

Desemboquem en una àmplia esplanada asfaltada (453 m); l'hem de travessar mantenint la direcció que portàvem i seguir pel camí de can Térmens. A l'inici del camí, a la dreta, hi ha un pal de senyalització i la petita edificació d'un trafo.

El camí, asfaltat, travessa la plana dels camps d'en Pi i ens ofereix una magnífica panoràmica de la muntanya de Montserrat.

0:05 1:37 5,965

Deixem un camí a l'esquerra (454 m); a l'enforcall hi ha un rètol de les rutes BBT de l'Anoia.

0:08 1:45 6,485

Arribem en una bifurcació del camí (438 m), a l'enforcall hi ha un plànol de la urbanització de can Térmens.

NOTA. *El dia de la preparació vàrem seguir per la branca de l'esquerra que puja vers el collet Blau i que, més endavant, conjuntament amb el GR-172, baixa cap a la riera de Pierola passant per les restes de l'ermita de Sant Cristòfol. Alguns trams d'aquest recorregut, a partir de l'ermita de Sant Cristòfol, tenen un pendent considerable, que pot arribar a ser perillós per a un grup. Tenint en compte això i que després, per arribar a Hostalets de Pierola, cal travessar un seguit de torrents (la ruta del Matamatxos) hem decidit fer un itinerari alternatiu.*

Aquest itinerari alternatiu, fins arribar a Hostalets de Pierola, només s'ha traçat sobre el mapa, no s'ha fet sobre el terreny, per la qual cosa la seva descripció i el seu horari només serà aproximat.

Així doncs, rebutgem la branca de l'esquerra que puja i seguim per la branca de la dreta que baixa lleugerament cap a la urbanització.

Deixem el carrer Llibertat a la dreta (434 m). Baixem.

0:04 1:49 6,735

A l'esquerra queda el carrer de la Llum (418). Passem per davant de l'edifici d'un transformador que hi ha a l'esquerra i deixem el carrer Amistat a la dreta. Seguim baixant.

0:03 1:52 6,925

Cap a l'esquerra surt el camí Oliveres (391 m). Baixem.

0:03 1:55 7,100

Deixem un camí a l'esquerra (367 m) i poc després en deixem un altre.

Fem un revolt cap a l'esquerra i voregem un camp d'oliveres (?).

0:03	1:58	7,260
------	------	-------

En arribar al final del camp el camí bifurca; hem de seguir cap a la dreta (348 m).

0:04	2:02	7,515	Reagrupament
------	------	-------	---------------------

Travessem la riera de Pierola (323 m). El camí bifurca; la branca de la dreta puja cap a can Pujol de la Muntanya; nosaltres hem de seguir per la branca de l'esquerra; pugem.

0:15	2:17	8,415
------	------	-------

Deixem un trencall a l'esquerra que una mica més endavant retornarà al camí (395 m). Seguim pujant.

0:09	2:26	8,930
------	------	-------

Desemboquem en un camí transversal (479 m); l'hem de seguir cap a l'esquerra.

0:01	2:27	9,010
------	------	-------

Hem d'abandonar el camí que seguim i agafar-ne un que va cap a la dreta (481 m). Baixem.

0:02	2:29	9,150
------	------	-------

Deixem un camí que surt cap a l'esquerra (470 m).

0:02	2:31	9,295
------	------	-------

Se'ns uneix un camí per l'esquerra (454 m). Seguim baixant.

0:12	2:43	10,060
------	------	--------

A l'esquerra del camí queda un dipòsit d'aigua (405 m).

0:03	2:46	10,255
------	------	--------

Sortim a la carretera B-231 que puja d'Esparreguera i va cap a Piera (382 m). L'hem de seguir cap a la dreta.

0:03	2:49	10,470
------	------	--------

Hem de deixar la carretera per tal de seguir per camí que surt cap a l'esquerra (384 m). Anem per entremig de camps.

0:04	2:53	10,700
------	------	--------

Deixem un camí a l'esquerra (399 m).

0:05 2:58 11,010

Hem de deixar el camí que seguim i continuar per un que surt cap a la dreta i que de moment va paral·lel amb l'anterior (392 m). Més endavant fem un gir cap a la dreta; voregem la capçalera del torrent de can Peret. Baixem.

Passem per sota d'una LAT i anem per entremig d'uns camps.

0:05 3:03 11,305

Deixem el camí que segueix per entremig dels camps i n'agafem un que va cap a la dreta (373 m).

El camí va baixant fent revolts. Al final de la baixada travessem la riera de Claret.

0:07 3:10 11,685

Per la dreta se'ns uneix un camí (337 m); seguim endavant pel costat de la riera de Claret.

0:02 3:12 11,790

Deixem un camí a banda i banda (335 m). Més endavant sortim del bosc i passem per entremig de camps.

El camí passa per sota d'una LAT i fa un marcat gir cap a la dreta.

0:04 3:16 12:035

Una mica més endavant de fer el gir cap a la dreta hem de deixar el camí i continuar per un que surt cap a l'esquerra (352 m). Entrem al bosc.

0:05 3:21 13,340

A la dreta deixem un camí que va cap a les primeres cases d'Hostalets de Pierola que tenim a tocar (352 m). Una mica més endavant en deixem un altre.

0:02 3:23 12,460

Reagrupament

Per l'esquerra se'ns uneix el GR-172 que és el que hauríem seguit si haguéssim travessat els torrents (350 m). Nosaltre hem d'anar cap a la dreta vers el nucli d'Hostalets de Pierola.

A la dreta hi ha un jardí amb la creu de terme; deixem la ronda de Ponent a la dreta i seguim endavant pel carrer Major.

Passem per davant de cal Solanes, una vil·la d'estil modernista. Continuem pel carrer Major; pugem lleugerament.

0:05 3:28 12,740

A la dreta queden el carrer de l'Església (363 m) i el carrer de Sant Antoni. El carrer Major passa a dir-se Antoni Gaudí; baixem lleugerament.

0:02 3:30 12,850

Desemboquem a la plaça dels Païssos Catalans (352 m). Hem d'atravessar aquesta plaça – avinguda i seguir pel carrer Antoni Gaudí que ara puja lleugerament.

Travessem el carrer Pau Casals i decantem cap a l'esquerra.

0:05 3:35 13,100

Arribem en una cruïlla al límit del nucli urbà on conflueixen els carrers Antoni Gaudí, Dr. Trueta i Camí de Can Pujades (358 m). Des d'aquest punt tenim una bona panoràmica de la muntanya de Montserrat. Nosaltres hem de seguir pel camí amb sòl de terra que surt d'aquesta cruïlla; a l'enforcall hi ha un pal de senyalització.

0:02 3:37 13,200

El camí bifurca (354 m); hem de seguir per la branca de la dreta senyalitzada amb un pal petit. Planegem.

0:04 3:41 13,440

Passaem per sota d'una LAT (352 m). Seguim planejant per entremig dels camps amb vinyes i oliveres.

A la dreta del camí hi ha un banc.

0:06 3:47 13,850

Arribem davant del mas Marquet (358 m); hem de vorejar el mas deixant-lo a l'esquerra i un cop a l'altra banda travessar el camí que va paral·lel a la carretera B-231 pel seu costat. Tot seguit hem de travessar aquesta carretera **amb molt de compte**.

Un cop a l'altra banda de la carretera travessem un altre camí paral·lel i trobem una bifurcació; hem de seguir per la branca de la dreta que baixa lleugerament. Davant ja podem veure el poble de Piera.

0:07 3:54 14,255

Desemboquem a la carretera BV-2243 (341 m); l'hem de seguir cap a l'esquerra. Cal anar amb compte **pel seu voral esquerra**. Baixem lleugerament.

0:02 3:56 14,400

En arribar a les primeres cases del poble podem creuar la carretera i seguir per la vorera que hi ha a la banda dreta (335 m).

Seguim endavant pel costat de la carretera tot deixant carrers laterals. Baixem.

0:06 4:02 14,760

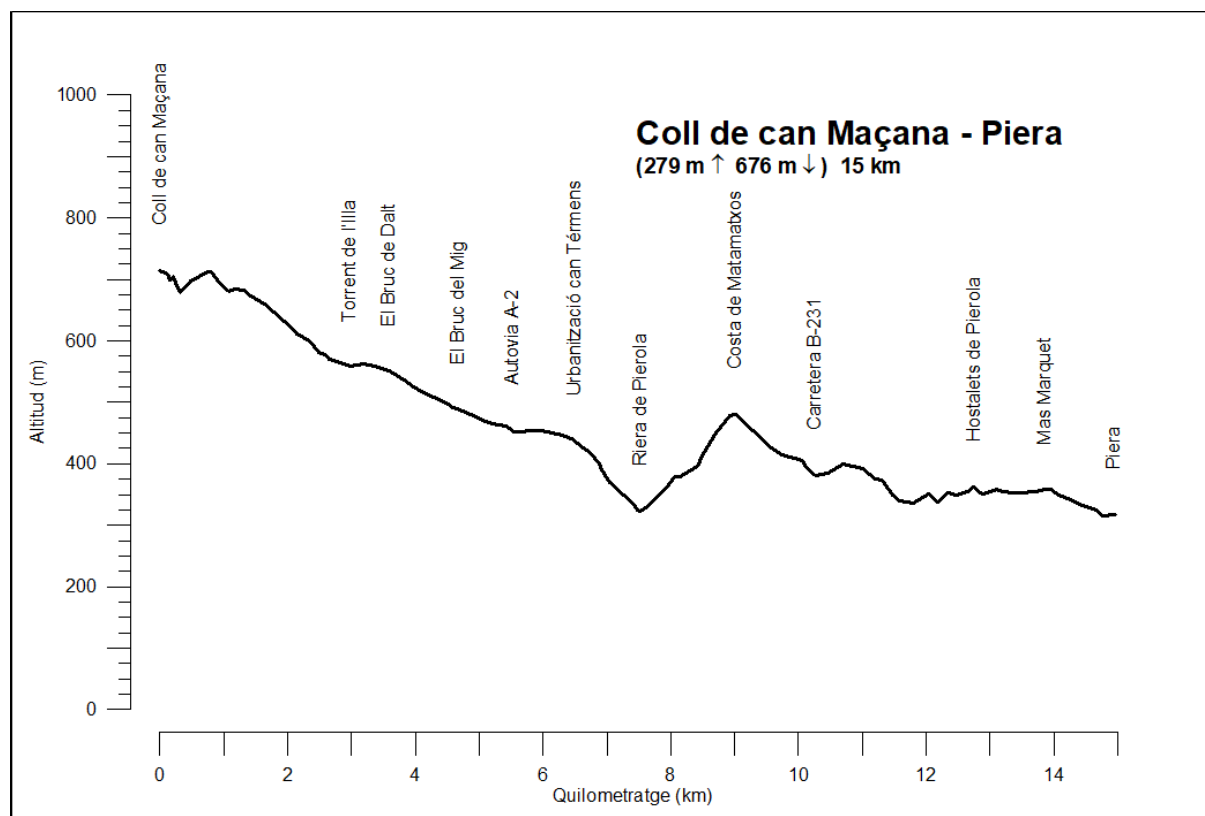
Passem per sota de la via del ferrocarril (316 m).

Deixem el carrer Edison a la dreta.

0:03 4:05 14,995

Arribem davant de la plaça de la Generalitat (317 m) a la qual s'hi accedeix per unes escales. En aquest punt finalitzem l'etapa d'avui.

Equip de preparació (20/12/2024): Carles Lluch, Josep Olivella, Agustí Poch, Isidre Poch

EL BRUC

El Bruc és un municipi de la comarca de l'Anoia. El seu terme municipal, de 47,21 km², a l'extrem de llevant de la comarca, es troba en contacte amb el Bages i el Baix Llobregat i s'estén als vessants sudoccidentals del massís de Montserrat, a l'est del coll del Bruc, fora ja de la conca de l'Anoia. Dins la comarca de l'Anoia limita amb els termes dels Hostalets de Pierola (S), Piera (SW) i Castellolí (W). Té contacte dins la comarca del Bages amb Castellfollit del Boix (NW), Sant Salvador de Guardiola (N), Marganell i Monistrol de Montserrat (E), i dins el Baix Llobregat amb Collbató (SE).

Formen els límits de llevant els pics montserratins de les Agulles, els Frares Encantats, els Ecos i el Tabor, que sobrepassen alguns els 1.000 m i culminen a la Miranda de Sant Jeroni amb 1.236 m. Els vessants occidentals montserratins formen la divisòria d'aigües entre les que es dirigeixen al Bages (rieres de Marganell i de Guardiola) o al Baix Llobregat (rieres de Pierola i de Can Dalmases). El relleu és accidentat per turons margosos i esglaonats calcaris, entre cavalcaments d'argiles i llicorelles, a més dels conglomerats del massís de Montserrat, declarat parc natural, que s'estén per una part important del territori del municipi.

Comprèn el poble del Bruc, repartit en quatre sectors principals, l'antiga parròquia de Sant Pau de la Guàrdia, amb l'antic castell de la Guàrdia, diverses masies i veïnats i algunes urbanitzacions, com Montserrat Parc i el Bruc Residencial.

L'abundància de l'arbust *Erica arborea* (bruc) es troba en l'arrel etimològica de la població.

El poble del Bruc (452 m d'altitud), és al sector meridional del terme i es troba repartit en quatre carrers o sectors principals que la gent coneix com els Brucs. El nucli anomenat el Bruc de Baix és disposat al llarg de l'actual autovia, al límit amb el terme de Pierola. El Bruc de Dalt i el Bruc del Mig (que a ponent està limitat per l'autovia), se situen al llarg de l'antic traçat de la N-II, però estan lleugerament separats.

Al Bruc del Mig hi ha diverses cases d'interès, com la Vil·la Antonieta, modernista, Cal Calvo i Cal Cordero. Can Cases, obra de Cristòbal Cascante, deixeble d'Antoni Gaudí, construïda entre el 1888 i el 1900, acull l'ajuntament, equipaments culturals i una biblioteca. Al poble hi ha també el Museu de Geologia, Paleontologia i Prehistòria local.

A la sortida del Bruc del Mig, abans d'arribar al Bruc de Dalt, hi ha el monument del Timbaler, fet

el 1952 per Frederic Marès. El Bruc de la Parròquia és a l'esquerra de la riera de Can Dalmases, que el separa dels altres sectors, i també s'anomena el Bruc de la Plaça i el carrer de la Parròquia, que són els vials que envolten i menen a l'església parroquial. Al S, al límit amb el terme de Collbató, hi ha la urbanització el Bruc Residencial.

A mitjan segle XIX, en construir-se l'actual església parroquial de Santa Maria Assumpta, la primitiva església romànica fou seccionada, i l'absis restà com a capella lateral. En una restauració començada el 1958 s'hi descobriren pintures murals romàniques del segle XIII, amb escenes de la coronació i la dormició de la Mare de Déu, presidides pel Pantocràtor, com també de l'adoració dels Reis i altres fragments al costat de la paret antiga.

Sant Pau de la Guàrdia i el castell de la Guàrdia

L'antiga parròquia de Sant Pau de la Guàrdia s'alçava inicialment al costat del castell de la Guàrdia (del Bruc o de Montserrat), que era dalt un turó a ponent del coll de Can Maçana, als contraforts del massís de Montserrat. Sant Pau fou la primera parròquia del terme del Bruc. Fins al segle XV no passà a dependre de la del Bruc (pel despoblament d'aquest sector), fins aleshores sufragània seva (al segle XIX recuperà el caràcter de parròquia rural).

Les seves ruïnes, conegudes també per Sant Pau Vell, corresponen a un temple que havia estat consagrat l'any 1084 i renovat als segles XIII-XIV. Al segle XVIII, concretament els anys 1740-42, fou bastida una nova església una mica més avall, a prop de la masia de Ca n'Elies o Forn del Vidre, al lloc on hi havia des del segle XIII una capella dedicada a sant Abundi (o Aon).

L'antiga masia de Can Maçana, a prop del coll homònim i al peu de l'antic castell de la Guàrdia, fou possessió de Montserrat als segles XVIII i XIX, i estigué fortificada durant les guerres carlines; més tard esdevingué hostal.

LES BATALLES DEL BRUC

El Bruc és conegut pels fets que s'hi esdevingueren durant la guerra del Francès, que van desfer el mite d'invencibilitat i desbarataren els plans de Napoleó. Contràriament a les versions llegendàries, no hi hagué banderes miraculoses, ni timbalers màgics (és especialment difosa la contalla d'un jove timbaler natural de Santpedor que amb els seus redobles de timbal hauria fet creure als francesos

que s'apropava un gros exèrcit).

Les famoses batalles del Bruc foren preparades i canalitzades per una minoria dirigent del país, eclesiàstica i gremial, amb la participació de les forces armades. El primer combat del Bruc del 6 de juny de 1808 fou una emboscada estratègica, ben calculada pels militars professionals. La intervenció decisiva fou la de les tropes suïsses del Regiment de Ludvig Wimpffen, que al maig del 1808 tenia 2.101 homes, distribuïts en dos batallons. Estava de guarnició a Tarragona, però amb destacaments en diverses viles catalanes: Barcelona, Lleida, Tortosa, Montblanc, Cornudella, Tàrraga i Igualada.

La columna napoleònica, amb uns 3.800 homes, era formada, no per francesos, sinó per suïssos i italians comandats pel brigadier austríac Schwartz. Tot i que la suma dels soldats suïssos, militars espanyols i efectius dels sometents era inferior a la dels partidaris de Napoleó, aquests tingueren més de 300 baixes, perderen un canó i es veieren forçats a una retirada vergonyosa.

De fet, la confrontació més forta s'esdevingué entre els soldats suïssos. Les tropes suïsses que es bateren fent costat als terços de miquelets i als grups dels sometents estigueren sempre en contra de Napoleó i feien un servei d'armes voluntari, amb lleialtat i valor, integrats en un cos establert des del 1610 per Felip IV de Castella que es mantingué fins a l'inici de la primera guerra Carlina.

El somatent del Bruc. Ramon Martí Alsina (1860)

La segona batalla del Bruc, la del 14 de juny de 1808, fou militarment més important i els paisans hi van fer un paper més aviat secundari. Les forces militars contràries a Napoleó eren també inferiors als enemics, ara comandats pel general Chabran, que tornaren a ser derrotats. A més de les tropes suïsses hi intervingueren els sometents de diverses poblacions, principalment d'Igualada i de Manresa i de les seves demarcacions, i els terços de miquelets de Cervera i de Lleida i un destacament de soldats i artillers de la guarnició de Barcelona.

El reconeixement de les accions de l'exèrcit no desmereix la glòria de Ramon Montaña, de Manresa, ni la d'Antoni Franch, d'Igualada, com a caps més representatius dels sometents catalans. Una altra realitat a remarcar és que entre Igualada i Manresa i d'altres poblacions es donà una viva solidaritat i cooperació.

El vescomtat del Bruc fou atorgat al general Joan Prim i Prats (1814-70), el 1844, amb el títol de mariscal de camp i comte de Reus. El vescomtat passà als Salvadó-Prim i, darrerament, als Muntadas-Prim.

ELS HOSTALETS DE PIEROLA

Els Hostalets de Pierola és un municipi de l'Anoia, situat als vessants sud-orientals del turó de la Fembra Morta (766 m alt.), a la Serralada Prelitoral Catalana. El seu terme municipal, de 33,49 km², és al sector SE de la comarca, a tocar de la comarca del Baix Llobregat. Limita amb els municipis anoiencs de Masquefa al S, Piera a l'W i el Bruc al N; amb Collbató i Esparreguera, municipis del Baix Llobregat, a l'E, i amb Abrera i Sant Esteve Sesrovires al SE.

Els vessants del serrat de Roques Blanques (sector inclòs en el Pla d'espais d'interès natural), que culminen al turó de Fembra Morta (766 m), ja entre el Bruc i Piera, al NW, i la serra del Ginebrer (507 m), al sector septentrional del terme, són drenats per les rieres de Pierola i de Claret, que aboquen les aigües al Llobregat a través de la riera de Magarola o de Pierola. Boscos de pins, alzines i matollar ocupen gran part del terme, força muntanyós.

El municipi comprèn els pobles dels Hostalets de Pierola, cap administratiu, i Pierola, les caseries i veïnats de Can Fontimarc, Can Gras, Can Marcet, Can Pasqual, Can Mata Vell i les Cases Noves (un raval del poble dels Hostalets), diverses urbanitzacions com Can Tèrmens, Can Fosalba, Can Rovira de l'Estela, la Serra Alta i els Boscos de Can Martí, i masos dispersos com Can Pujol de la Muntanya, Can Peret de la Serra, Can Carreres, Can Galceran o Can Gimferrer.

El poble dels Hostalets de Pierola és a 362 m d'altitud, a l'extrem de ponent del terme, a prop de Piera. És l'actual centre administratiu amb la casa del comú i la parroquialitat des del 1868.

L'actual església de Sant Pere dels Hostalets ocupà el lloc de l'antiga capella de la Mare de Déu del Roser, edificada el 1852. A la fi del segle XIX el temple fou engrandit i el 1931 s'hi inicià una altra sèrie de reformes, que acabaren el 1952, amb la benedicció del campanar.

El nom dels Hostalets és documentat des del segle XVI. La seva situació en un terreny més planer i més ben comunicat amb el camí ral afavorí, a partir d'aquesta època, la formació d'un nucli, entorn d'uns antics hostals, que ha experimentat al llarg dels temps un notable creixement.

RIERES DE PIEROLA I DE CLARET

La riera de Pierola, junt amb la de Claret, és el curs fluvial més important del terme dels Hostalets de Pierola. Recull les aigües que s'escolen del vessant sud-oriental del turó de la Fembra Morta i excava clotades i valls profundes que confereixen un relleu molt irregular al terme. S'ha definit com la

columna vertebral dels Hostalets de Pierola perquè el recorre d'un extrem a l'altre i hi desemboquen gran quantitat de torrents.

A la llera o entre barrancs, a les terrasses planes i lleugerament protegides de les rierades, es fan conreus de vinya. Sovint són camps petits coneguts com a "illes".

Als marges hi trobem vegetació invasora com la canya americana, les ginestes o els esbarzers. També es fan però exemplars de ribera com el pollancre, l'àlber o la sarga (salze arbustiu de fulles allargades caragolades pels marges i blanquinoses per sota).

Sobre els sols eixuts de graves, creixen els crespínells i l'aromàtica sempreviva borda.

L'acció soscavadora i erosiva dels torrents i rieres sobre aquests materials tous, genera un relleu abrupte, deixant al descobert aquests tallats i escarpaments d'argiles i llims vermellosos. Són dipòsits sedimentaris d'ambients al·luvials continentals de fa milers d'anys i d'elevat interès paleontològic.

La riera de Claret, juntament amb la riera de Pierola, són els dos cursos torrencials d'aigua més importants del terme d'Hostalets de Pierola. L'acció soscavadora i erosiva dels torrents i rieres sobre els materials tous, genera un relleu abrupte, deixant al descobert tallats i escarpaments d'argiles i llims vermellosos. Entre el torrent de l'Ocata i la confluència amb la riera de Masquefa, es desenvolupen meandres d'acusada curvatura que provoquen forts i vistosos escarpaments.

Hi ha llocs del terme on circula per una vall encaixada entre dipòsits de sediments que formen estrats continus des de l'època del miocè mitjà al superior (12 milions d'anys). Aquí s'hi han trobat fòssils de macrovertebrats d'elevat valor patrimonial paleontològic a Catalunya i Europa. A les diferents localitats ubicades en els nombrosos barrancs i xaragalls situats al voltant de la riera de Claret han lliurat 47 espècies diferents de mamífers, incloent-hi el prehomínid *Pierolapithecus catalaunicus* nomenat *Pau*, així com restes de rèptils, aus i amfibis.

El registre sedimentari continu junt amb l'associació faunística descrita a la literatura paleontològica permet disposar d'un conjunt únic per l'estudi paleoambiental i de l'evolució de la fauna del trànsit entre el Miocè mitjà i superior.

Per les formes de la geologia, els valuosos fòssils i els estrats continus dels sediments, la successió miocena dels Hostalets de Pierola forma part dels Espais d'Interès Geològic de Catalunya.

PIERA

Piera és un municipi de l'Anoia, al límit amb l'Alt Penedès. El seu terme municipal, de 57,11 km², limita amb els termes anoiencs del Bruc i Castellolí (N), la Pobla de Claramunt, Vallbona d'Anoia i Cabrera d'Anoia (W), els Hostalets de Pierola i Masquefa (E), i els termes penedesencs de Terrassola i Lavit, Sant Sadurní d'Anoia i Sant Llorenç d'Hortons (S).

El municipi, que és el més extens de la comarca, és situat al sector SE, al límit amb l'Alt Penedès, estès en una bona part a l'esquerra de l'Anoia, que forma, a la sortida del congost de Capellades, la frontera sud-occidental des de prop del Badorc fins a Sant Jaume Sesoliveres. El sector septentrional del terme és accidentat pels vessants de la Serralada Prelitoral, amb el pic de Fembra Morta (766 m), al límit amb el Bruc, el turó de l'Avellana (706 m) i el coll del Bosc.

És drenat per diverses rieres afluent a l'Anoia, com les de Ca n'Aguilera, la Seca, la de la Guinovarda, i pels torrents del Gallmullat, de la Ferrana, de Can Sagristà, de Ca n'Orpí, de Can Roc, de la Guineu i del Trull. Al terme hi ha nombroses fonts, com la font d'en Sala, de la Ventosa, de Can Flaquer o la del Prat, envoltada d'arbres monumentals plantats el 1864. Un dels paratges més peculiars del municipi és la zona coneguda com les Flandes, entre Piera, Can Mussarro i Can Mata; l'erosió ha transformat aquesta zona argilosa en un indret que ha estat comparat amb el canó del Colorado en miniatura.

Integren la vila de Piera els tradicionals barris o veïnats de Ca n'Aguilera, el Bedorc, Sant Jaume Sesoliveres, la Fortesa, Can Cairot i Can Creixell, i nombroses urbanitzacions residencials com Can Bonastre, Can Bou, Can Canals de Masbover, el Portell, Can Claramunt, Can Martí de l'Estela, Can Mas, Can Mata, el Bosc de l'Àliga, el Castell de la Ventosa, els Boscós de Can Martí, la Grua, la Venta i Can Mussarro, Sant Jordi i Vallbonica.

El castell de Piera, que donà nom a la població, apareix esmentat en els documents medievals com a *Castrum Apiaria*, d'on el terme llatí *Apiaria* significa 'abellars'.

La vila de Piera (273 m d'altitud) és situada a l'esquerra de la riera de Ca n'Aguilera, uns 3 km abans de la seva confluència, per l'esquerra, amb l'Anoia. Tenia 6 037 h el 2005. El nucli urbà inicial es formà al vessant del castell de Fontanet (que s'ha conservat) i al voltant de la Ferreria, una farga d'armes de guerra i d'eines de treball, documentada el 1031, que es mantingué durant segles, ja que el 1210 el rei Pere I el Catòlic en signà un arrendament, per 200 lliures, a Joan, ferrer de Piera, i a la seva muller Suriana, i subsistí el topònim del camí de la Fàbrega.

El segon nucli, desenvolupat als segles XII i XIV, era el Raval Jussà, entre el carrer del Sol i la riera de la Guinovarda. En resta el testimoni de la Casa de la Volta. Entre el segle XV i el XVII foren aixamplades les muralles, que abraçaven el tercer nucli, el Raval Sobirà, amb la plaça de les Voltes, el Mercadal, el carrer de les Rodes i el carreró o eixida de l'Abadessa i la Casa dels Delmes. L'antic portal de Golard o Portal Jussà, el 1559 es convertí en el portal d'en Romanyà, subsistent al segle XX, amb el gravat de l'escut de Pedralbes. El 1759 fou enderrocant el Portal Sobirà o portal d'en Selva, al cap de la vila, davant la plaça de la Creu, erigida el 1606.

Extramurs i durant els segles XVIII i XIX es produí una altra expansió urbana, allargassada amb l'eix del camí ral, que formava un carrer de més de 2 km entre l'estació del ferrocarril i l'església parroquial, amb edificis notables, com la Casa Sastre, de façana decorada amb esgrafiats de Ferran Serra. L'espai del mercat actual abans l'havia ocupat el desaparegut hospital i l'extingit convent de l'orde dels trinitaris, establerts a Piera des del 1209 per sant Joan de Mata.

L'església parroquial de Santa Maria de Piera, esmentada ja el 1062, dotada el 1184 i consagrada de nou el 1260 per Arnau de Gurb, bisbe de Barcelona, forma actualment un conjunt heterogeni que, sobre vestigis de les èpoques romànica i gòtica, presenta elements molt posteriors, com el campanar de base quadrada i pis vuitavat del segle XVIII i la capçalera, amb una gran cúpula, presbiteri i absis neoromànics. Durant la guerra civil de 1936-39 van desaparèixer o es van cremar la major part d'ornamentacions i escultures de l'església. Posteriorment va ser reformada i es van reposar les imatges que mancaven. L'església de Santa Maria conserva gran part de l'arxiu documental sobre la vila.

El santerist de Piera és, per tradició, miracler de la pluja, i es conta que fou trobat per indicació de Maria Lleopard, una vídua de Santa Creu de Creixà, la qual va rebre un pelegrí que li va recomanar de fer treure el santerist al carrer i d'invocar-lo per obtenir el benefici de la pluja i així acabar amb la misèria que portava la secada. Des del 28 d'abril de 1684, per vot del poble, es fa una processó. El 1936 la imatge fou cremada a la plaça de les Monges i només se'n salvà una mà. El 1941, els devots pagaren una nova imatge. És llegendari que el rei Jaume I va pujar de genolls la costa dels Xiprers per anar a donar gràcies per l'ajuda de la conquesta de Mallorca.

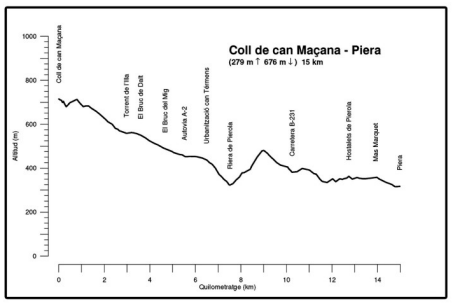
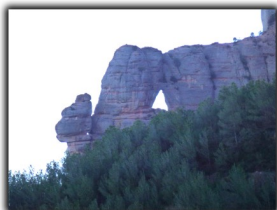
El 1883 s'establí el convent de la Divina Pastora, amb la tercera comunitat de religioses de la Congregació de Germanes Terciàries de la Mare de Déu del Diví Pastor, fundades pel caputxí igualadí Josep Tous i Soler el 1850 i dedicades a l'ensenyament.

La vila de Piera va conservar la típica fesomia urbana de poble camí fins a les dues darreres dècades de 1960-80, en què les noves edificacions i els carrers han donat al nucli urbà la forma general d'un triangle.

BIBLIOGRAFIA

- ** Enciclopèdia Catalana
<http://www.enciclopedia.cat/>
- ** Camí Ramader de Marina
<https://camiramaderdemarina.cat/>

Agustí Poch, gener de 2025

ICGC Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya

Etapa 14, 12 - Gener - 2025 Coll de can Maçana - Piera

